

למה צריך קרבנות?

תיקון העולם

בעלי החיים לא נבראו על מנת להיוולד, לאכול, לשתות, לישון, להוליד צאצאים ולמות. למרות שלבעלי החיים אין שכל, גם בהם יש ניצוץ אלוקי. גם הם חלק מהתכנית האלוקית המקיפה להעלות את העולם למדרגת הרוחנית הגבוהה ביותר. ואם שריפת הבהמה גורמת לבני האדם, שהם נזר הבריאה, לעילוי רוחני, להתרחקות מחטא ובאופן כללי הופכת אותם לאנשים טובים יותר – הרי שכך הבהמה מילאה את תפקידה ושליחותה בעולם וסייעה להפוך אותו למקום טוב יותר וגבוה יותר.

הקב"ה אוהב את כל בראיו, ואם ציווה להקריב את הבהמה, הרי ודאי עשה זאת מתוך אהבתו את עולמו ולא חלילה מתוך שום מניע אחר...

הקרבן – מרחיק את החטא

"... על דרך הפשט טעם הקרבנות הכל לתועלת האדם, כי חפץ ה' יתברך באדם שבשבילו נברא העולם, שיהא כולו שכלי כמלאך ה' בלא חטא. והיה כי יחטא... ראוי לו שיכיר ויתבונן בפחיתות עצמו... וכאשר יעשה כל העניינים האלה (ענייני הקרבת הקרבן), יחשוב בליבו כי הוא מתחייב מיתה בחטאו וראוי להיענש בארבע מיתות בית דין וכשהוא לוקח הבהמה הרי זה כאילו הוא מודה שהוא חייב מיתה..." (רבינו בחיי, יוקרא, א', ט').

על פי רבינו בחיי (וזו גם שיטת הרמב"ן), מטרת הקרבת הקרבן היא לגרום לאדם טלטלה נפשית כה עמוקה שתמנע ממנו לשוב ולחטוא. לפי דבריו, הקרבן הוא מעין "תחליף" לנפש האדם שהיה אמור למות בחטאו לפי מידת הדין. החוויה העוברת על האדם המקריב את הקרבן ורואה אותו נשרף על המזבח גורמת לו לחוש באופן חי ועוצמתי כאילו הוא זה שהיה אמור למות עכשיו. גם כיום, כולנו יודעים באופן מעומעם שיש חטאים עליהם אנחנו חייבים מיתה, אבל מידת "יראת החטא" בימינו לא

חווית המוות

"טוב ללכת אל בית אבל מלכת אל בית משתה" (קהלת ז')

חכמינו זכרונם לברכה קבעו, כי קיבוע תחושת המוות וסופיות החיים בנפש האדם זו חוויה חיובית וחשובה. פעמים רבות אנחנו שוכחים שבמוקדם או במאוחר כולנו עתידים למות, ואל הקבר לא ניקח איתנו את הרכוש הרב שצברנו או את הכבוד שקיבלנו – אלא רק את המעשים הנצחיים. פעמים רבות, אדם שחווה חוויה של מוות של קרוב או אהוב עובר טלטלה נפשית שבעקבותיה הוא נהיה מודע יותר למעשיו, וככלל נעשה אדם טוב יותר.

מטרת הקרבת הקרבן דומה: האדם רואה את הקרבן וחש את חווית המוות בצורה כה עוצמתית, שגורמת לו להיזכר ביום המוות שלו עצמו. כאשר האדם רואה את הקרבן נשרף הוא מבין שגם הוא עתיד למות בסופו של דבר, עושה תשובה על מעשיו ומשפר את התנהגותו. נסו לדמיין תחושה כה עוצמתית החוזרת על עצמה כמה פעמים בשנה. תחושה זו גורמת בודאי לאנשים החווים אותה רצון להשתפר ולהתקדם, להיטיב עם זולתם ולא להגיע בסוף חייהם לשמיים בידיים ריקות...

תיקון מידת הבהמיות

"... גוף האדם והבהמה ידמו בכל ענייניהם, ולא יתחלקו רק שבזה ניתן השכל ולא בזה, ובהיות גוף האדם יוצא מגדר השכל בעת החטא יש לו לדעת שנכנס בעת ההיא בגדר הבהמות... ועל כן נצטווה (בעניין הקרבנות) כדי לצייר בליבו ציור חזק שכל עניינו של גוף בלי שכל אבד ובטל לגמרי... ובקובעו בנפשו ציור זה יזהר מן החטא הרבה..." (ספר החינוך מצוות בניין בית הבחירה)

הדבר היחיד המבדיל בין חיה ובין אדם הוא 'השכל', כח המחשבה. כאשר השכל הוא הצד הדומיננטי והשולט בחיי האדם, הוא מבין שביצוע חטא יגרום להידרדרות העולם, יפחית את הטוב ויוסיף רע. ואז האדם נמנע מלחטוא. אולם, לעיתים מתגבר הצד הבהמי/חייתי בנפשו של האדם וגורם לו לחטוא. כאשר האדם חוטא, לרגע אחד הוא אינו אדם עוד – שהרי עכשיו עשה מעשה רק בגלל תאוותו ותועלתו האישית – בדיוק כמו מעשיהן של החיות, שעושות את כל מעשיהן מתוך צורך גופני-קיומי.

כאשר האדם מביא את הקרבן, הוא עושה פעולה פיסית ממש של ניצוח הצד הבהמי שבתוכו שגרם לו לחטוא. האדם כאילו מכריז: לרגע אחד היצר החייתי-קיומי שבתוכי היה בעל הבית. אבל עכשיו אני בעל הבית על גופי ועל חיי. אני מבין מה טוב ומה רע. אני מבין שללא שכל אני טוב מבהמה. ולכן האדם עושה אקט מעשי של הרג הצד הבהמי שבו, מה שמקבע בנפשו את ההבנה החשובה ביותר – מי אמור לשלוט על מי...

עילוי המציאות

הרב לוריא מבאר (בית גנזי לפרשת ויקרא עמ' ל'), כי תכלית הבריאה היא להעלות את המציאות החומרית ולעשותה לרוחנית. כשהאדם מקריב קרבן לה' הבהמה מתעלה, שכן האדם מעלה את החומריות של הבהמה והופכה למהות רוחנית. בחינה זו נמשכת גם על האדם, המתעלה אף הוא. כלומר, כאשר אדם רואה את הבהמה הנשרפת על המזבח ועשנה עולה השמימה, הוא מרים את מבטו ונזכר בקב"ה שנמצא מעל, שלכבודו הוא מקריב את הקרבן, וכך מתעלה נפש האדם וממילא המציאות כולה.

"... תיקנו להגיד פרשת התמיד ומשנת "איזהו מקומן" קודם "ברוך שאמר והיה העולם", להורות באצבע לכל אדם כי אי אפשר להאמין בעניין בריאת העולם בלא קדימת עניין הקורבנות שמורים על זה... וצריך ומחויב כל אדם לתור ולבקש כדי שישגי שמין דבר מסודי הקורבנות וענייני המקדש וטעמם, כדי שידע במה יתכפר... כי אז, אף על פי שמחוסר המעשה, מכל מקום הגיון ליבו יהיה לרצון והקב"ה מצרף מחשבתו למעשה..." (הרמ"א, 'תורת העולה')

"... גדול ונכבד ערך לימוד סדר קודשים מכל סדרי הש"ס... ועל הסדר הזה נאמרו ונשנו פרשיות שלמות, וכמעט רוב ספר ויקרא..." (החפץ חיים, הקדמה ל'ליקוטי הלכות').

"... בימינו אלה שברור אצלנו שהמה עקבתא דמשיחא, ולא רחוק היום שיתגלה כבוד ה' בעולם... הלא נצטרך להתחיל תכף בענייני הקורבנות ושאר עבודות שבמקדש... ולעת עתה אין מצוי לנו אפילו כהן אחד שידע דיני הקורבנות כראוי... ואנה נוליד את חרפתנו כשיבוא ולא הכנו את עצמנו מקודם, שאז ייודע שכל תפילותינו ובקשותינו לבואו, הן בתפילת שמונה עשרה שלוש פעמים ביום, והן מה שאנו מבקשים בברכת המזון... היו לא באמת ובתמים..." (החפץ חיים, ספר 'צפית לישועה', מאמר ד').

סיכום והבהרה חשובה מאוד

"בניית הבית לה' ולעשות בו תפילות וקורבנות אליו הכל להכין הלבבות לעבודתו יתעלה, ולא מהיותו צריך לשבת בבית אנשים ולבוא בצל קורתם - כי השמיים ושמי השמיים לא יכלכלוהו... ועל כן ציונו לקבוע מקום שיהיה טהור ונקי לטהר שם מחשבות בני איש ולתקן לבבם אליו... ומכל מקום לעולם תתרבה שם הברכה והקדושה לפי הפעולות הטובות שיעשו שם בני אדם..." (ספר החינוך מצוות בניית בית הבחירה)

כולנו מבינים באופן פשוט שאין הקב"ה צריך לקורבנותינו. כפי שנאמר: "לא על זבחיך אֹכִיחֶךָ... אִם אֶרְעָב לֹא אֹמַר לָךְ פִּי לִי תִבֵּל וּמְלֵאָה" (תהילים נ'). הקב"ה ברא את כל העולם, ואין לו כל צורך בקורבנות של בני האדם. מכאן ברור, שהקורבנות מטרתם השפעה על נפש האדם. כשמן כן הם: קרבן - מהשורש ק.ר.ב. = קירבה. עניינם של הקורבנות הוא קירבת אלוקים.

נושא הקרבנות הינו נושא מורכב ורגיש מאוד, דווקא בגלל מרכזיותו הגדולה בעולם היהודי. רבים חשים, שגם ללא הקרבת קרבן עולמם הרוחני הינו שלם, ואין צורך במעשה 'מיושן ועתיק' על מנת להתקרב לקב"ה. האם זה באמת כך?